

Az Egyesült Államokban arról lett híres, hogy nevezetes amerikai közéleti személyiségekről is készített portrékat. A leghíresebb portréja a volt amerikai elnökről, William Howard-Tafról²¹ készült. De készített portrét William Jay Gaynor amerikai politikusról is, aki New York város polgármestere volt, majd később a Legfelsőbb Bíróság tagja lett. Ugyanilyen híres volt a Russel Sage asszonyról készített portréja is, aki a férje halála után mecénásként vált nagyon ismertté az Egyesült Államokban. Booker T. Washingtonról is festet portrét, aki társalapítója volt a Tuskegee Egyetemnek.²²

Polgáry Gézáról hosszú évtizedeken keresztül egy sor sem jelent meg sem művészeti szaklapban, sem a jászsági, sem az országos napilapokban. E tanulmány elsődleges célja: ne felejtsek el a nevét. Az Újvilágban minden róla írt cikkben kiemelten szerepelt, hogy tőle még a király – Ferenc József – is vásárolt festményt. 2006-ban a neves angliai aukciós-ház árverésre bocsátotta a *Csónakban olvasó lány* című művét, a kikiáltási ár 10 ezer font volt és végül a leütéskor 25 ezer fontért vásárolták meg.

Legyünk büszkék művészetére és ápoljuk emlékét!

Metykó Béla Lóránt

Glatz Oszkár és Buják

A festőművész 1872. október 13-án született Budapesten Glatz Henrik és Fuchs Karolina gyermekeként.

Münchenben járt festőiskolába, ott ismerkedett meg Hollósy Simon körével (ez a festőcsoport jellemzően a naturalizmust vallotta magáénak), majd rövid időt töltött Párizsban a Julian Akadémián. 1896-ban tért haza, ekkor lett alapító tagja a nagybányai festőiskolának. Sokszor fölment az Izvorára – Nagybánya melletti magas hegy –, ahol tájképeket festett. Volt úgy, hogy 5 hónapot is eltöltött ott, a pásztorok és a favágók látták el elemmel, amikor lejött, hozta a szebbnél szebb tájképeit. Kortársai szerint ekkor készültek el munkásságának legjelentősebb darabjai. Rajztudása, technikai ismeretei vitathatatlanok voltak, ennek elismeréseként nevezték ki 1914-ben a Képzőművészeti Főiskola tanárává, alakrajzot tanított.

Közel negyven évig festett a Nógrád megyei Bujákon. Képein megörökítette a bujági tájat, a bujági embereket és festményein keresztül világ-

Glatz Oszkár: Önarckép

21 Az Amerikai Egyesült Államok 27. elnöke volt, 1909-1913 között töltötte be az elnöki tisztséget. Forrás: Wikipédia.

22 <http://www.encyclopediaofalabama.org/article/h-3024>

hírűvé tette a falu népviseletét. Az itteni táj szépsége és főleg a népviselet volt az, ami ilyen hosszú időn keresztül a faluban tartotta őt.

Amikor 1908-ban először Bujákra jött, a postamester asszony fogadta be, ő adott neki egy kis földes padlójú szobát, később aztán az uradalmi épületben, a Tótszögön kapott egy lakrészt. Erről úgy nyilatkozott, hogy *„itt lakom a Tótszögön a falu legfestőibb részén, nem kell messze mennem ahhoz, hogy modelleket szerezzek magamnak, hiszen itt élnek körülöttem a szebbnél szebb fiúk, lányok, csak szólni kell nekik és szívesen eljönnek modellnek”*.

Glatz Oszkár: Szappanbuborék

Glatz Oszkár: Testvérek

„Megtaláltam azt, amit keresem.” És valóban meglelte a szép tájat, és abba harmonikusan illeszkedő falut és a szinte érintetlen népviseletet, amelyet a néprajzkutató alaposágával örökített meg. Ekkor vallotta azt magáról, hogy ő *„parasztfestő”*. *„Ha van lélekvándorlás, utolsó inkarnációmban feltétlenül paraszt voltam, hiszen falun mindent szeretek a dombjától az erdejéig, a szántóföldjéig az utolsó csirkéig”* – vallotta. Járt az országot, bejárta a Dunántúl egy részét, majd a Mát-ra környékét *„Erre a falura esett a választásom, és ezt nem bántam meg”* – mondta.

Voltak kedvenc helyei, ahol különösen szeretett festegetni, vagy csak üldögdélni, nézelődni, ilyen volt a Kálvária, a Fektető, vagy a szőlők alja. Volt egy ösz-szecsukható háromlábú széke, azt sokszor a hóna alá vette, felment valamelyik magaslatra és csak nézte a falut. Voltak kedvenc családjai is, akiknek a házában nagy előszeretettel festegetett, ilyen volt a Mihá család is. Volt úgy, hogy egész nap elfestegetett náluk, megkínálták egy kis reggelivel, miközben a család tagjai fesztelenül végezték a mindennapi tevékenységeiket körülötte. Ekkor mondta a festő, hogy *„az én igazi műtermem a földes padlójú falusi szoba”*. A földes padló nagyon sok mindent elbirt.

Nagyon szerette az idős embereket. Festegetni is szerette őket, meg beszélgetni is szeretett velük. A Mihá családnak is volt egy nagyon idős tagja, Glatz csak egész egyszerűen úgy hívta a bácsit, hogy az *„öreg Mihá”*. Egyik alkalommal, amikor éppen festette őt, az idős ember elgondolkodott és azt mondta a fes-

tőnek: „Olyan lehet ez a nagyságos úrnak, amikor fest, mint amikor én szép napos időben az eke szarvát fogom a mezőn.”

A legkedvesebb és legtöbbet festett bujági modellje Szép Bözsi volt. Őt általában ünnepi ruhás népviseletben szerette megfesteni. (A falusi embereket általában a maguk hétköznapi valójában szerette ábrázolni, úgy mondta, hogy „*paraszti életképeket*” fest.) Bözsi néni mesélte, hogy neki már az édesanyját is festette a festő, őt pedig kislány kora óta, egészen fiatalasszony koráig. Szívesen modellkedtek neki a falusi emberek, mert mindenkinek nap-számot fizetett.

Nagyon szeretett gyerekeket állatokkal festeni. Sokszor kiment a Fektetőre – akkor az volt a falunak a legelője –, ha olyan témát látott, ami tetszett neki, akkor azt megfestette. Nagyon sok ilyen témájú képe készült.

Napjainkban is élnek még az egykori modelljei közül a faluban. Nekünk, bujági embereknek azért olyan érdekesek, értékesek ezek a festmények, mert az ismerőseinket, rokonainkat látjuk viszont a képeken.

Összességében nem is tudjuk, hogy a közel 40 év alatt, amíg Bujákon festett, hány képe készült. Napjainkban is kerülnek elő olyan festményei magánszemélyektől, amelyekről nem is tudtuk, hogy léteznek.

Glatz Oszkár munkásságáért 1930-ban *Corvin-koszorút*, 1935-ben *Buják Község Díszpolgára* címet, 1952-ben *Kossuth-díjat*, 1953-ban *Kiváló Művész* kitüntetést kapott.

1958. február 23-án hunyt el. Utolsó útjára a budapesti Farkasréti temetőben elkísérték egykori bujági modelljei is. A parasztleányok levették kalapjukról a színes pántlikákat, a lányok, asszonyok a tarka népviseletüket fekete gyászruhára cserélték, siratták egykori kedves festőjüket.

A 75 festményből álló Glatz-hagyatékot a festő menyee, Glatz Henrikné ajándékozta Bujáknak 1983-ban. A falunak akkor nem volt lehetősége arra, hogy méltó körülmények között helyezze el azokat, ezért a Salgótarjánban, a Nógrádi Történelmi Múzeumban voltak elraktározva 25 éven keresztül. A falu vezetése pályázati segítséggel 2007-ben a művelődési ház felújítása során alakíttatta ki a Glatz Oszkár Galériát. 2008. február 23-án, a festő halálának 50. évfordulóján ünnepélyes keretek között nyitottuk meg az állandó kiállítást, ekkor neveztük el róla a művelődési házat is.

A kiállításon Glatz Oszkár 34 db, felesége, Wildner Mária 4 db, Henrik nevű fia 2 db festménye látható.

Egykori lakhelyének falán emléktábla őrzi a festő emlékét, az utca is az ő nevét viseli.*

Molnárné Bódi Piroška

Glatz Oszkár: Bözsi csodálkozik

* A cikkhez mellékelt képeken bemutatott festmények a bujági Glatz Oszkár Galéria tulajdonában vannak.